

**СЕКЦІЯ
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СУЧАСНОЇ ГЕРМАНІСТИКИ ТА
ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА**

УДК 141.7

Гайдук Н.А., к. філол. н., доцент кафедри теорії та практики перекладу

ДО ПИТАННЯ ПРО ПЕРШІ МАНІФЕСТАЦІЇ МЕТАМОДЕРНІЗМУ

Виходячи з визначення поняття маніфесту у мистецтві – письмовий виклад літературних чи художніх принципів якогось напрямку чи групи у літературі та мистецтві (за Словником літературних термінів у двох томах під редакцією Н. Бродського) – підкреслимо той факт, що метамодернізм вже встиг отримати свій маніфест, попри те, що цей мистецький напрям можна вважати свержновим. Сформовано та оприлюднено маніфест було у 2011 році сучасним британським фотографом, художником та автором артистичних перформансів Люком Тернером, – його фотографії, арт-відео та інсталяції найчастіше є спробою осмислення певних процесів та пульсації сучасного арт-світу.

Так, у 2011 році художник опублікував «Маніфест метамодернізму», в якому фактично увів у обіг саме поняття, що відображає зміни та стан культури на наступній фазі після постмодерну, і в інтерв'ю 2014 року для видання AQNB так охарактеризував свій маніфест: «...був ніби іронічний, з безглуздою мовою в стилі ранніх маніфестів модернізму, і при цьому серйозним, все-таки кожне слово там має сенс і означає саме те, що я хотів висловити; деякі люди, особливо в Штатах, вважають цей текст занадто щирим; деякі сприймали його виключно як іронію» [3].

Завдяки маніфесту Тернера вважають наступним автором після Тімотеуса Вермюлена та Робіна ван ден Аккера, хто зробив свій вагомий внесок у теоретизацію метамодерну. У наступні роки Тернер опублікував ще низку робіт, присвячених новій культурній течії, зокрема, статтю «Метамодернізм: короткий вступ» (2015), у яких продовжив розмірковувати на теми метамодернізму та майбутнього сучасного мистецтва загалом, а також аналізувати теперішню культуру, тобто, культуру епохи постмодерну; крім того, Тернер також є редактором Інтернет-ресурсу «Нотатки про метамодернізм».

Вважається, що співавтором Тернера був голівудський актор Шая Лабаф. Більше того, саме Шаю Лабафа спочатку було зазначено автором маніфесту на сайті, крім того, він надав посилання на маніфест в своєму акаунті Twitter, – це викликало бурхливу реакцію послідовників нової культурної течії: частина його прихильників оголосила Шая генієм, проте інша частина читачів не повірила в те, що голівудський актор здатний написати такий складний філософський текст. Ясність була внесена самим Тернером: у вищезазначеному інтерв'ю для видання AQNB [6] він наголосив, «що текст маніфесту з'явився внаслідок творчої колаборації з Лабафом» [6]. Вочевидь, таке пояснення влаштувало критиків, адже з Шаєю Саїдом Лабафом та Настею Саде Ренкко Тернер почав співпрацювати ще у 2010 році, а з 2014 року разом з ними художник входить до арт-групи LaBeouf, Ronkko & Turner. Частина нових проєктів Тернера, Лабафа та Ренкко вважаються переосмисленням його старих ідей (наприклад, серія фотографій Hairbath). Однією із найвідоміших спільних робіт Тернера та Лабафа вважають акцію 2014 року на Берлінському кінофестивалі, що отримала назву I am not famous anymore, коли Лабаф з'явився на червоній доріжці з паперовим пакетом на голові, на якому було написано «I am not famous anymore» (дослівно – «я більше не

знаменитий»). У наступні роки арт-тріо Тернера, Лабафа та Ренкко продовжувало організовувати різноманітні акції у рамках різних великих кінофестивалів та кінонагород, використовуючи у своїй творчості сучасні соціальні, культурні контексти для встановлення нових смислових взаємних зав'язків та розвитку форм спілкування у цифрових та фізичних мережах.

Метамодернізм і реалізувався, в основному, завдяки виникненню віртуальної реальності, адже він здебільшого існує у віртуальному просторі нашого життя, що стало доступним лише з появою соціальних мереж. Отже, як ми зазначили вище, маніфест метамодернізму був написаний 2011 року. Чи є співпадінням, що якраз майже в цей самий час стає відкритою для загальної реєстрації всесвітня соціальна мережа Facebook? Вона не просто швидко, а майже блискавично набрала обертів та популярності, стала осередком культурного, політичного та суспільного життя користувачів із усього світу і лише через 10 років існування (за даними на березень 2021 року) налічує 2,8 млрд. активних користувачів на місяць, що становить третину від усього населення планети.

Отже, початківці філософії метамодерну арт-тріо Тернера, Лабафа та Ренкко почали активно використовувати соціальні мережі зокрема та Інтернет-мережу взагалі як для популяризації своїх ідей, так і для безпосереднього створення арт-акцій. Показовим проектом тут можна вважати акцію за хештегом #Startcreating, в рамках якої у 2014 році в небі над Лос-Анджелесом за допомогою двигунів літаків (т.зв. Skywriting) було написано відповідний хеш-тег, поширений потім самими митцями та звичайними користувачами у соцмережі Інстаграм та на tumblr.com.

Повернімося до самого маніфесту метамодернізму: його було перекладено кількома мовами, у тому числі й українською – його переклад здійснив 2016 року український мистецький дует «Krolikowski Art», що складається з Александра Кроліковського та Александри Кроліковської і працює із різними носіями, в тому числі аналоговими фотографією та відео, інсталяціями, новими носіями та перформансом. Активну художню діяльність проєкт почав 2021 року із виставки у Лондонському музеї. Вони самі на своїй офіційній сторінці у мережі Facebook називають себе «Бонні та Клайдом у світі мистецтва, які не розлучаються навіть у ліжку, постійно працюють над психологічними та політичними аспектами людського мислення, інформаційною війною та баченням майбутнього» і не заперечують своїх романтичних відносин на тлі спільної справи, що також, вочевидь, слугує певним художнім прийомом.

Вважаємо за необхідне навести витримки із тексту маніфесту: по-перше, маніфест метамодернізму визнає коливання природним світовим порядком, при цьому необхідним є звільнення від модерністської ідеологічної наївності і цинічної нещирості; подальший рух має здійснюватись шляхом коливань між позиціями з діаметрально протилежними ідеями, які діють як пульсуючі полюси колосальної електричної машини, що змушує цей світ рухатись. При цьому будь-якому руху і переживанню притаманні певні обмеження, а особлива риса системи – її недосконалість – вимагає прихильності не заради досягнення заданого результату або рабського слідування її курсу, а, скоріше, заради можливості побіжно побачити те, що приховано зовні, а метою мистецтва повинно бути дослідження перспективи власних парадоксальних амбіцій шляхом виманювання позамежного до присутності. По-друге, теперішнє – це симптом народження двійні: безпосередності сприйняття і поступового його згасання. Сьогодні ми ностальгісти тією ж мірою, в якій ми – також і футуристи. Нові технології дають можливість одночасного сприйняття і розігрування подій з безлічі позицій. Ця виникаюча мережа сприяє зовсім не згасанню історії, а її демократизації. Художники можуть вирушити на пошуки істини так само, як наука

прагне до поетичної елегантності. Вся інформація є основою знання, емпіричного чи афористичного, незалежно від її справжньої цінності. Ми повинні розкрити об'єми науково-поетичному синтезу і просвітницькій наївності магічного реалізму. Помилка породжує сенс. Ми пропонуємо прагматичний романтизм, що не скутий ідеологічними засадами [3].

Таким чином, – підкреслюють Александер та Александра Кроліковські, – метамодернізм «слід визначити як мінливий стан між і за межами іронії та щирості, наївності та обізнаності, релятивізму та істини, оптимізму та сумніву в пошуках множинності несумірних і невловимих горизонтів. Ми маємо рухатись вперед і коливатись» [3].

Дослідниця А.В. Венкова у статті «Політики ідентифікації в мистецтві модернізму» [1] пояснює основні засади маніфесту та ще раз підкреслює характерні для метамодерну риси.

Слідуючи за дослідницею, та підсумовуючи все наведене вище, визначимо основні ознаки метамодернізму: так, для метамодерну характерними є бінарна логіка, що проявляється у коливанні між модерністським ентузіазмом та постмодерністською іронією; наївність, що можна прослідкувати у відстоюванні права на спонтанність та непослідовність; принципова незавершеність думок та дій; відмова від пошуків естетичного абсолюту, якому слідувала логіка модерну на користь дослідження зсуву у мистецьких межах та розширення меж пізнання в цілому.

Отже, відмова від постулатів постмодерну, це не «кінець історії», а перехід у принципово нову художню площину, спроби концептуалізувати теперішнє, спираючись на «структуру почуттів», при цьому хотілося б також наголосити, що і саме явище метамодерну, і спроби його теоретичного обґрунтування відбуваються майже одночасно, дистанції між дослідниками та об'єктами дослідження – як часової, так інколи і просторової – не існує.

Література

1. Венкова А.В. Политики идентификации в искусстве метамодернизма. / А.В. Венкова // Вестник Томского государственного университета. Культурология и искусствоведение. № 32. 2018. С. 203-211.
2. Вермюлен Т., Аккер ван ден Р. Заметки о метамодернизме. URL: <http://metamodernizm.ru/notes-on-metamodernism/> (дата звернення: 01.12.2021).
3. Маніфест метамодернізму // THE SYNCRETIC TIMES. URL: <https://thesyncretictimes.wordpress.com/2016/02/22/metamodernist-manifesto-ukrainian/> (дата звернення: 01.12.2021).
4. Мірошніченко В.С. Метамодернізм, осциляція, інтерпеляція. Культура України. Випуск 55. 2017. С. 109 – 117.
5. Peters, C. Kant's Philosophy of Hope, New York: Peter Lang. 1993. 117 p.
6. Swift, T. An interview with Luke Turner & Nastja Säde Rönkkö. / T. Swift // AQNB, 19 May 2014. URL: https://www.aqnb.com/2014/05/19/an-interview-with-luke-turner-nastja-sade-ronkko/?utm_referrer=https://syg.ma (дата звернення: 01.12.2021).

УДК 811.111+811.161.2]25

Канна В.Ю., к.філол.н, доцент кафедри теорії та практики перекладу

Хоровець В.Є., к.філол.н, доцент кафедри теорії та практики перекладу